

ВІДГУК

опонента, доктора історичних наук,
професора Зуляка Івана Степановича,
про дисертацію Пірко Марії Іванівни на тему
«Українська книговидавнича справа в Галичині (1919–1939 рр.):
історичні умови, проблематика, внесок у національний рух»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 032 «Історія та археологія»,
галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

Детальний аналіз дисертаційної роботи Пірко Марії Іванівни на тему «Українська книговидавнича справа в Галичині (1919–1939 рр.): історичні умови, проблематика, внесок у національний рух» дозволяє сформулювати наступні узагальнені висновки щодо ступеня актуальності обраної теми, обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизни наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, повноти викладу результатів роботи в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, відсутності (наявності) порушень академічної доброчесності, а також загальної оцінки роботи.

1. Ступінь актуальності обраної теми

Представлена до захисту робота Пірко М. І. «Українська книговидавнича справа в Галичині (1919–1939 рр.): історичні умови, проблематика, внесок у національний рух» є актуальною з огляду на те, що у міжвоєнний період мешканці Галичини опинилися у складі відновленої Польської республіки, уряд якої перешкодив вільному розвитку рідної мови, культури, традицій непольського населення. Дбаючи про збереження національних інтересів, українська інтелігенція заснувала низку громадських організацій, які склали основу культурно-просвітнього руху в регіоні та мали неабияке значення для поживлення процесу українського відродження. Важливим структурним елементом яких було друковане слово, яке впливало на політичне, соціально-економічне, культурно-освітнє, літературно-мистецьке і наукове життя.

В умовах бездержавності, вагомим чинником освітнього і культурного виховання населення та формування нації залишалася література рідною мовою. Відтак, актуальність дослідження визначається потребою аналізу української книговидавничої справи в Галичині упродовж 1919–1939 рр. в контексті національної політики урядів Польщі.

Вивчення видавничих проєктів у Галичині дозволяє з'ясувати внесок авторів та видавців у загальноукраїнський літературний і науковий процеси, в поширення нових ідей свого часу й окреслити читацькі інтереси галичан. Водночас аналіз шляхів і методів книгорозповсюдження дають можливість простежити їх ефективність у поширенні видавничої продукції серед широкого загалу, а відтак, її внесок в культурно-освітній поступ і національний рух українців.

Робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри історичного краєзнавства історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка: «Галичина наприкінці XIX – у першій половині XX ст.: суспільство, культура, історична пам'ять» (номер державної реєстрації 0115U003555). Тема дисертації у цілому відповідає науковій спеціальності 032 «Історія та археологія», галузь знань 03 «Гуманітарні науки».

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз змісту дисертації, опублікованих праць, підтверджує обґрунтованість результатів та висновків щодо оцінки історичних умов розвитку, проблематики, внеску української книговидавничої справи в Галичині досліджуваного періоду в національний рух

Структура дисертаційної роботи побудована за проблемно-хронологічним принципом, є логічною, обґрунтованою і відповідає специфіці комплексного дослідження цього питання. Дисертаційне дослідження складається з анотації, переліку умовних позначень і скорочень, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел (307 позицій), додатків (11). Загальний обсяг дисертації становить 260 сторінок, з них – 215 сторінок основного тексту.

У вступній частині авторка переконливо обґрунтувала актуальність, предмет та об'єкт дослідження, його мету, основні завдання та практичне значення дослідження.

У першому розділі здійснено критичний аналіз історіографії, джерел та сформульовано методологію дослідження (с. 22–54). Оцінюючи стан наукової розробки проблеми, авторка слушно відзначила, що більшість публікацій висвітлюють пов'язані з темою проблеми фрагментарно. Водночас прогалиною у дослідженні суспільно-політичного розвитку українців Галичини у 20–30-х рр. ХХ ст. залишається організація книговидавничої справи в контексті історичних умов і законодавства для її розвитку, громадської активності видавати друковану продукцію на регіональному та загальноукраїнському рівнях.

Дослідницькі завдання дисертантки обумовили певний спектр використаної джерельної бази. Дисертація виконана на базі широкого кола джерел: архівних матеріалів, публікацій тогочасної преси та аналізу масиву книжкових видань. Значна їх частина зберігається у Центральному державному історичному архіві України у м. Львові, Державному архіві Львівської області, Державному архіві Івано-Франківської області, Державному архіві Тернопільської області, відділах україніки, рукописів, наукової бібліографії та рідкісної книги Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, науковій бібліотеці Львівського національного університету імені І. Франка, Львівській обласній універсальній науковій бібліотеці, краєзнавчому музеї «Бойківщина» у Самборі (с. 34).

У науковій роботі широко використано інтернет-джерела, зокрема цифрових бібліотек «Культура України» Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, «Polona» Національної бібліотеки та інших культурних інститутів Польщі, електронної бази правових актів Польщі, комерційного фонду в Сан-Франциско «Internet Archive» із покликами на електронні каталоги чи бібліотеки провідних навчальних закладів у світі та приватних колекцій, online каталоги наукових бібліотек Гарвардського університету, Наукового товариства імені Шевченка у США, Товариства польських бібліотекарів,

бібліографічну базу даних WorldCat. Проте, каталоги і фонди бібліотек не можуть служити вичерпним джерелом. Багато книг на сьогодні втрачено, розпорошено поміж приватними колекціонерами, і відомості про них можна знайти лише у бібліографічних джерелах (с. 34–35).

Порівняння наукової літератури та різноманітних репрезентативних джерел, низку яких вперше введено до наукового вжитку, дало можливість глибше та об'єктивніше дослідити тему. Використані авторкою теоретико-методологічні засади дослідження відповідають сучасному рівню і специфіці обраної теми.

У другому розділі розкрито суспільно-політичні чинники та їх вплив на розвиток української видавничої справи, динаміку українського книговидання в Галичині, пресове законодавство Другої Речі Посполитої та його вплив на українську видавничу справу. Авторка наголошує на тому, що у міжвоєнний період український національний рух у Галичині розгортався в умовах політики відновленої Польської республіки. На кінець 1921 р. остаточно завершилося формування польської адміністрації в Галичині. Міжнародні договори та внутрішні закони держави гарантували українцям право на самоуправління, вільний розвиток мови, культури, релігії. У відповідності з Конституціями 1921 і 1935 рр., національні меншини отримували право вільного розвитку друкованого слова та його розповсюдження на території Польщі, заборонялася цензура видань. На практиці уряд відкрито проводив антиукраїнську політику.

Цілком слушною є думка авторки про те, що в соціальній структурі українського населення домінувало селянство (понад 70 %), а частка української інтелігенції не перевищувала 1 %. Політична неоднорідність, матеріальна бідність, неграмотність населення впливали на зміст і динаміку видавничого процесу, ускладнювали завдання видавцям щодо вибору авторів і творів для народного читання.

Пірко М. І. вважає, що правові основи функціонування видавничих інституцій, як і різних видів підприємств, визначало австрійське промислове законодавство, яке продовжувало діяти у відновленій Польщі, польські закони про державний промисловий податок від 1923, 1925 і 1932 рр. Майже всі

українські осередки (видавництва, друкарні, книгарні, кооперативні спілки), які видавали і розповсюджували неперіодичні друки, зараховувалися до комерційних підприємств, які мали придбати реєстраційне свідоцтво (або концесію до 1927 р.) і сплачувати податок від прибутків видавництва, без врахування витрат.

На думку авторки, діяльність українських видавництв регламентувала правова база Польської держави, яку формували чинні законопроекти і Австро-Угорщини (пресові закони від 1862, 1868 і 1894 рр., Кримінальний кодекс від 1852 р.) та вже нові Другої Речі Посполитої (пресові Декрети міністра внутрішніх справ від 1919 р., Розпорядження президента від 1927 і 1938 рр., Кримінальний кодекс від 1932 р.). У відповідності із пресовими законами, видавці передавали декілька безкоштовних примірників кожного видання до повітової адміністрації і громадських бібліотек. Метою обов'язкових примірників було не лише надання адміністративним та судовим органам права контролю за формою і змістом усієї друкованої продукції, а й зберігати копії більшості видань, як вияву культурного розвитку нації.

Українську неперіодичну літературу в 20–30-х рр. ХХ ст. видавали і розповсюджували низка видавничих осередків. Найактивнішими були установи Львівського воєводства. Окрім Львова, Станиславова, Тернополя, книжкова продукція з'являлася у різних містах Галичини: Жовкві, Золочеві, Коломиї, Перемишлі, Самборі, Стрию, Чорткові.

Натомість динаміка українського книговидання в Галичині у міжвоєнний період залежала від політичних, соціально-економічних та культурних змін. На початку 1920-х рр. провідну роль у видавничому процесі займали національні товариства, які відновили діяльність і вирішували нагальні потреби українського суспільства (політичні, економічні, освітні, культурні тощо). У той період в різні роки виходило друком від 101 – до 237 назв, і лише від 1927 рр. кількість книжкових видань випередила довоєнний період. У 1930-х рр. українська друкована продукція поповнювалася новими творами. Найбільше їх видали в 1937 р. – 810 назв. Водночас, не усі книжкові видання, ще й цілим

накладом (в середньому 2000 примірників), доходили до читачів Галичини через конфіскації і заборону розповсюдження друків.

У третьому розділі через громадсько-організаційні засади та діяльність видавничих осередків, видавничу кооперацію як засіб реалізації національних та інтелектуальних потреб українців, характеристику книжкового ринку і читачькі пріоритети проаналізовано особливості функціонування й тематичну скерованість українських видавництв в Галичині (с. 83–171).

Книговидавнича мережа Галичини репрезентована низкою видавничих осередків: культурно-просвітні товариства, спортивні організації, наукові та релігійні установи, приватні та кооперативні видавництва. Найактивнішими видавцями були національно-культурні товариства, які мали значний довоєнний видавничий досвід й авторитет у галичан, зокрема «Просвіта», «Рідна школа», НТШ.

За формою власності у трьох воєводствах переважали приватні фірми, які розповсюджували чимало українських друків для дітей, молоді й дорослих, інтелігенції та селян: «Світ дитини» М. Таранька (понад 300 видань), «Русалка» Г. Гануляка (близько 250 назв), концерн «Українська преса» (близько 300 назв), «Подільська Театральна Бібліотека» (близько 40 книжок) та інші.

Стратегія і діяльність видавничих організацій змінювалася відповідно до розвитку українсько-польських відносин, процес книговидання у 20–30-х рр. ХХ ст. мав не тільки культурно-просвітній характер, а був справою національно-державної ваги. Видавничі осередки в Галичині активно підтримували контакти між собою, обмінювалися друкованою продукцією, спільно реалізовували масштабні видавничі проекти, наприклад «Українська Загальна Енциклопедія».

Більшість видавців акцентували увагу на недорогій видавничій продукції широкого асортименту, інші – на унікальності книжкового репертуару, якісних та художньо-мистецьких виданнях. Головними напрямками книгодруків були: художня література, драматичні твори, література з історії та культури українського народу, підручники для школи і самоосвіти, господарські видання, дитячі книжки, рідше – громадсько-політична література.

У четвертому розділі досліджено українську книговидавничу діяльність як чинник національного руху українців та її роль в культурно-просвітньому і національному вихованні (с. 172–208). Зазначено, що основними шляхами доведення книжки до читачів Галичини були продажі друкованої продукції книгарнями, видавництвами, друкарнями, окремими особами та комплектування бібліотек (громадські, шкільні, бібліотеки національно-культурних товариств), читалень. Упродовж 20–30-х рр. в Галичині діяло не менше 14 українських книгарень у Львові, Коломиї, Станиславові, Тернополі.

Безумовно, що запити на українські книжки зростали, але через низьку купівельну спроможність, видавнича продукція розходилися повільно, на складах залишалися значні запаси непроданих творів, а комунікації між установами перешкоджала некомпетентність працівників, зайві витрати на листування (особливо між Головним віділом «Просвіти» і читальнями щодо комплектації бібліотек), неухважність чи байдужість.

Особливістю книжок, виданих у Галичині, була традиція єдності національного та християнського світоглядів, зміни літературних форм, художньо-технічне оформлення, що й впливало на формування читацьких запитів. За допомогою друкованого слова і діалогу із широким загалом, книговидавнича справа сприяла збереженню самоідентичності українців, впливала на розвиток українського національного руху.

3. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертація характеризується логічним та послідовним викладом матеріалу, з'ясуванням численних маловідомих фактів, аналізом особливостей історичних умов, проблематикою української книговидавничої справи в Галичині та її внеску в національний рух (1919–1939 рр.), добрим науковим стилем, аргументованістю висновків, які мають безперечну наукову новизну та є завершеною і самостійною роботою.

Наукова новизна роботи зумовлена формулюванням історичної проблеми, яку донині не виокремлювали як об'єкт і предмет спеціального наукового дослідження.

У дисертації *вперше в українській історичній науці*:

- виявлено, опрацьовано та введено до наукового вжитку значний масив документальних джерел, які стосуються невідомих або малодосліджених фактів з розвитку видавничої справи українців Галичини у міжвоєнний період;
- ґрунтовно проаналізовано вплив пресових законів міжвоєнної Польщі щодо української книговидавничої справи;
- простежено динаміку українського книговидання в Галичині у 20–30-ті рр. ХХ ст.;
- досліджено видавничу кооперацію, як одну з організаційних форм національного руху та засіб реалізації інтелектуальних потреб українців;
- проведено комплексне дослідження тематики української книжки в умовах державної політики міжвоєнної Польщі;
- з'ясовано внесок українського друкованого слова у боротьбі за реалізацію просвітньої ідеї і втілення у життя національних прагнень українців;

уточнено:

- характер українсько-польських відносин у сфері книговидання;
- організаційні засади створення і діяльності видавничих осередків, кількість друкованих неперіодичних видань, шляхи книгорозповсюдження, зацікавленість читачів окремими жанрами і тематикою;
- біографічні деталі життя і творчості українських авторів та видавців;

набули подальшого розвитку твердження:

- українська книговидавнича справа як чинник культурного поступу й національного руху українців;
- книжкова культура як чинник модернізації галицького суспільства.

4. Повнота викладу результатів роботи в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Основні результати пошуку та наукового дослідження Пірко М. І. достатньою мірою відображають наукову новизну, сутність, практичне значення результатів дослідження, викладені у 8 статтях, з них 6, опублікованих у наукових фахових виданнях України та 1 у закордонному

виданні. Апробація результатів дослідження відбувалася на звітних наукових конференціях викладачів та аспірантів Львівського університету історичного факультету (2018–2020 рр.), наукових семінарах, красзнавчих, всеукраїнських і міжнародних конференціях.

5. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Перевірка у системі виявлення збігів «Unicheck» дисертації Пірко М. І. на тему «Українська книговидавнича справа в Галичині (1919–1939 рр.): історичні умови, проблематика, внесок у національний рух» свідчить про відсутність порушень академічної доброчесності (дата перевірки 04.01.2021 р.). Зокрема, схожість складає 9,17 %, з них 8,88 % – джерела з Інтернету, 1,39 % – джерела з бібліотеки. Відповідна довідка підготовлена І. М. Куньо, заступником начальника НДЧ, адміністратором Львівського національного університету імені Івана Франка у системі виявлення збігів «Unicheck».

6. Дискусійні питання та зауваження щодо змісту дисертації

У цілому, дисертаційна робота є завершеним самостійним та цілісним науковим дослідженням. Втім, у результаті аналізу змісту дисертаційної роботи Пірко М. І., віддаючи належне рівню її підготовки, вважаємо доцільним відзначити наступні дискусійні питання, висловити зауваження та побажання.

1. Потребує уточнення обґрунтування верхньої хронологічної межі дослідження, тому що «...1939 р. – початок Другої світової війни та приєднання західноукраїнських земель до складу УРСР» (с. 19), занадто широка і не чітко окреслена межа. З іншого боку, чи йдеться про так зване «приєднання західноукраїнських земель до складу УРСР», виходячи з таємного протоколу до «Угоди про ненапад між Німеччиною та Радянським Союзом», у відповідності до якої визначалися сфери взаємних інтересів обох держав у Східній Європі і поділ території Польщі між ними.

2. Вимагають корекції географічні межі дослідження, які «...охоплюють етнічні українські території Галичини: сучасні Івано-Франківську, Львівську, Тернопільську області України...» (с. 19). Варто наголосити на тому, що не вся сучасна Тернопільська область входила до складу Галичини, зокрема, її східної

частини. Уже колишні Кременецький, Лановецький, Шумський і частина Збарзького районів – належали до Волині.

3. Наукова праця значно виграла б, якби у підрозділі 1.1. Історіографічний огляд (с. 22–34) аналізовані праці авторка поділила на групи за тематичним або ж хронологічним принципом, це дало б їй змогу цілісно показати здобутки науковців, окреслити особистий внесок у вивчення задекларованої проблематики. Деякі з них подано з порушенням принципу хронології (с. 27). Незважаючи на те, що в зазначеному підрозділі аналізуються публікації різних періодів, у тому числі й авторів з діаспори, однак у висновку йдеться лише про сучасну українську та польську історіографію (с. 33). Окрім того, відсутній загальний висновок до першого розділу.

4. Авторкою не використано бібліографічно-довідкові видання – Товариство «Просвіта» у Львові: покажчик видань 1868–1939 / Укладачі: О. Г. Бербека, Л. В. Головата. Львів: Національна Академія наук України, Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника, 1996. 580 с.; Видання «Просвіт» Галичини: книги та аркушева продукція (1868–1939): Бібліографічний покажчик / укладач С. Зворський. К.: Абрис, 1996. 248 с. Зважаючи на високий ступінь розпорошеності бібліографічної інформації, її неповноти для дослідника, ці довідники дали б змогу детальніше розкрити видавничу справу «Просвіти», важливу складову української книговидавничої справи у Галичині в міжвоєнний період.

Окрім того, доволі схематично і узагальнено подано в історіографії монографію І. Зуляка «Діяльність «Просвіти» у Західній Україні в міжвоєнний період (1919–1939)». Тернопіль: Воля, 2005. 946 с. Не використано матеріали таких публікацій, як: Зуляк І. С. Функціонування українських видавничих спілок Східної Галичини у міжвоєнний період // Видавничий рух в Україні: середовища, артефакти: доп. та повідомл. Міжнар. наук. конф. (Львів, 24–25 жовт. 2019 р.) / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника; наук.ред. Л. Головата; ред.-упор. В. Пасічник. Львів, 2019. С. 73–76; Зуляк І. С. Видавнича діяльність «Просвіти» у Східній Галичині міжвоєнного періоду: проблемні питання // Товариство «Просвіта»: в обороні української ідентичності,

духовності та культури (до 150-літнього ювілею) / Інститут релігієзнавства – філія Львівського музею історії релігії, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України: наук. ред. Орлевич І. Львів: Логос, 2019. С. 198–209; монографію Іван Зуляк, Мар'яна Зуляк. Антін Крушельницький: життя і діяльність (1878–1937 рр.). Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2019. 302 с.; Савенко Т. С. Наукове товариство імені Т. Шевченка в Західній Україні у міжвоєнний період: організаційні засади, наукова і видавнича діяльність: дис. на здоб. наук. ступ. канд. іст. наук: 07.00.01 – історія України / Савенко Тетяна Сергіївна; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка; наук. кер. І. С. Зуляк. Тернопіль, 2016. 240 с.

5. Вважаємо, що стенограму звіту С. Томашівського «Десять літ українського питання в Польщі...» (с. 23), документальну повість Б. Токарського «Село Лука – моя любов і журба» (с. 25), збірник матеріалів «Альманах Станиславівської землі» (с. 25), енциклопедичні видання «Енциклопедія українознавства», «Енциклопедія сучасної України», «Наукове Товариство імені Шевченка» (с. 31) все ж таки варто віднести до підрозділу 1.2. Характеристика джерел.

6. У дисертації не диференційовано проблему поширення видань, у тому числі й за кордоном через українські книгарні, її зв'язку з певною соціальною аудиторією і тематикою творів, врахування побажань читачів у зацікавленні книговидавничою продукцією, конфіскації польською владою видань у міжвоєнний період. Видається логічним проведення порівняльної характеристики книговидавничої справи на інших українських теренах, у тому числі й в УСРР/УРСР.

7. У праці не розкрито механізм фінансових можливостей українських видавництв, проблему реалізації, вартості, попиту і ринку збуту друкованої продукції, її доступності широкому загалові, впливу подорожчання паперу і друкарських послуг на прибутковість чи збитковість видань, питання виплати гонорарів авторам, диференціацію книговидавничих планів у відповідності до рівня освіченості читачів, проведення опитування з метою з'ясування читацьких запитів.

8. Використовуваний категоріально-понятійний апарат є некоректним і тяжіє до публіцистики. Наприклад, галицький край (с. 3), Галицький регіон (с. 37), Станиславівський регіон (с. 38), радянська Росія (с. 35), УГКЦ (с. 69) тощо.

9. Скорочення назв державних архівних установ України (центральної, місцевих і галузевих) передбачено Списком скорочень назв державних архівних установ України // Бюлетень ВАК. 2010. № 3. С. 23–24; Бібліографічним посиланням. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015. Видання офіційне. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 20 с. Зокрема, Центральний державний історичний архів України, м. Львів – ЦДІАЛ України, а не ЦДІА України у Львові (с. 35), Державний архів Львівської області – Держархів Львівської обл., а не – ДАЛО (с. 35), Державний архів Івано-Франківської області – Держархів Івано-Франківської обл., а не ДАІФО (с. 35), Державний архів Тернопільської області – Держархів Тернопільської обл., а не ДАТО (с. 35).

10. У тексті дисертації зустрічаються помилки, недоречності. Наприклад, млн пишемо без крапки (с. 56); на с. 82 – незвершене речення; будь яким (с. 104); «... в місті діло «Всегалицьке радянське видавництво...» (с. 73); «...у доведенні видавничої продукції до народу...» (с. 2); «Дисертація на здобуття наукового ступеня... 2020» (с. 2); громадсько-організаційні засади (с. 18, 104); «...активно пропагувані...» (с. 63); «Поширені в галицькому суспільстві були проросійські тенденції, активно пропагувані Комуністичною партією Західної України (КПЗУ)» (с. 63), «Проросійську ідеологію через друковану продукцію, разом із КПЗУ, пропагували галицькі радянофільські часописи...» (с. 78); напевно, що йдеться вже про прорадянські тенденції й ідеологію; некоректно сформульовано об'єкт наукового дослідження (с. 19); Б. Кравцева (с. 26), замість Б. Кравціва; «...застосовані методами...» (с. 54) та інші.

У списку публікацій здобувача їх подано десять (с. 12–13), на с. 21 – лише вісім; перелік умовних позначень (с. 16), на с. 21 – вже перелік умовних скорочень; у Змісті назва першого розділу така «Історіографія та джерела» (с. 14), у тексті «Історіографія, джерела та методологія» (с. 22), відповідно

назва 1.3. Методологія роботи (с. 14), у тексті – 1.3. Методологічні основи дослідження (с. 47); розділ другий «Політика польської влади щодо реалізації національно-культурних потреб українців» (с. 14), у тексті – «Політика польської влади щодо реалізації національно-культурних потреб українців у книговидавництві» (с. 55); 4) бібліографічні посібники та каталоги (с. 35), на с. 40 вже бібліографічні покажчики та каталоги; порушено аналіз різних типів джерел (с. 35), зокрема у списку під номером 6 подано періодичні джерела, а номером 7 – джерела особового походження, на с. 44 спочатку аналізують джерела особового походження, а на с. 46 – періодику.

Без потреби розшифровувати абрєвіатури в тексті рукопису дисертації, оскільки їх вже подано у Переліку умовних позначень (с. 16). Наприклад, УНДО (с. 62), УСРП (с. 63), КПЗУ (с. 63), УВО (с. 65), ОУН (с. 65), УГКЦ (с. 67) тощо.

7. Відповідність роботи встановленим вимогам і загальний висновок

1. Дисертація «Українська книговидавнича справа в Галичині (1919–1939 рр.): історичні умови, проблематика, внесок у національний рух» є самостійним і завершеним науковим дослідженням.

2. Усі положення дисертації науково обґрунтовані, мають характер наукової новизни, а достовірність і вірогідність висновків забезпечені під час дослідження.

3. Поставлену авторкою мету, сформульовані завдання дослідження розв'язано ґрунтовно та доказово. Усі положення, винесені на захист, теоретично обґрунтовані, їх зміст викладено в основних висновках дисертації, які сформульовано виважено і переконливо.

4. Структура дисертації та зміст відповідають чинним вимогам до дисертацій ступеня доктора філософії. Назва роботи відповідає меті та змісту.

Отже, дисертація Пірко Марії Іванівни «Українська книговидавнича справа в Галичині (1919–1939 рр.): історичні умови, проблематика, внесок у національний рух» за науковим рівнем і новизною поставлених завдань, обґрунтованістю основних положень, практичним значенням отриманих результатів відповідає кваліфікаційним вимогам наказу Міністерства освіти і

науки України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), відповідно до «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 р.). Це дає підстави для присудження Пірко Марії Іванівні наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія», галузь знань 03 «Гуманітарні науки».

Опонент

доктор історичних наук, професор
кафедри історії України, археології
та спеціальних галузей історичних наук

Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

[Signature]
І. С. Зуляк

Учений секретар Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

[Signature]

В. Р. Гевко

